

243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet

a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról¹

Hatályos: 2014. 09. 05. – 2017. 08. 30.

A közoktatásról szóló – többször módosított – [1993. évi LXXIX. törvény \(a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény\)](#) 94. §-a (3) bekezdésének b) pontjában kapott felhatalmazás alapján, továbbá a [közoktatásról szóló törvény](#) 8/A. §-ának és a 45. §-ának (2) bekezdésében foglaltak végrehajtására a Kormány a következőket rendeli el:

Általános rendelkezések

1. § A rendelet hatálya – a fenntartóra tekintet nélkül kiterjed –

- az általános iskolákra,
- a szakiskolákra,
- a gimnáziumokra, a szakközépiskolákra (a továbbiakban a gimnázium és a szakközépiskola együtt: középiskola; a szakiskola és a szakközépiskola együtt: szakképző iskola; az a)–c) pont alatt felsorolt iskolák együtt: iskola),
- az iskola tanulóira,
- pedagógusokra,
- a tanulók szüleine, gyámjára (a továbbiakban együtt: szülők).

2. § (1)² Az iskola pedagógiai programot és annak részeként – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – az e rendelet *mellékleteként* kiadott Nemzeti alaptanterv alapján helyi tantervet készít, vagy az ilyen módon készített helyi tantervek közül választ, és azt építi be helyi tantervként a pedagógiai programjába. Az iskola az oktatásért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) által kiadott kerettantervek alapján is elkészítheti helyi tantervét, illetve a kerettantervet is beépítheti helyi tantervként a pedagógiai programjába. Az iskola a helyi tanterv elkészítésénél felhasználhatja a miniszter által kiadott oktatási programokat (pedagógiai rendszereket) is.

(2) A középiskola a helyi tantervének elkészítésénél figyelembe veszi az érettségi vizsga vizsgatárgyainak vizsgakövetelményeit is.

(3) Az alternatív iskola a [közoktatásról szóló törvény](#) 131. § (1) bekezdése alapján kiadott kerettanterv alapján készíti el pedagógiai programját és annak részeként a helyi tantervét.

(4) A nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelést és oktatást végző iskola a helyi tanterv elkészítésénél figyelembe veszi a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvét is.

(5) A két tanítási nyelvű iskola a helyi tanterv elkészítésénél figyelembe veszi a Két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelvében foglaltakat is.

(6) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelését és oktatását végző iskola az iskolai helyi tanterv elkészítésénél figyelembe veszi a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvét is.

(7) A szakképző iskola a helyi tanterv elkészítésénél figyelembe veszi a szakmai programban foglaltakat is.

(8)³ A [közoktatásról szóló törvény](#)

a) 27. §-ának (8) bekezdésében meghatározott felzárkóztató oktatást végző,

b) 110. §-ának (1) és (7) bekezdése alapján nem magyar állampolgárokat nevelő és oktató,

c) 121. §-a (1) bekezdésének 16. pontjában meghatározott integrációs felkészítést végző

iskola a helyi tanterve elkészítésénél figyelembe veszi a miniszter által kiadott oktatási programokban (pedagógiai rendszerekben) foglaltakat is.

(9) A helyi tantervbe be kell építeni a mindennapi testedzés céljait szolgáló foglalkozásokat, az iskolai sportkör foglalkozásait.

(10) A helyi tantervnek biztosítania kell, hogy a tanulók életkorához, az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák az egészségfejlesztéssel, a fogyasztóvédelemmel, a környezetvédelemmel, a közlekedésre neveléssel, a társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással, az erőszakmentes konfliktuskezelő technikákkal összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására az infokommunikációs technológiák alkalmazásával. A helyi tantervnek biztosítania kell továbbá, hogy a tanulók megismerjék és elsajátítsák a korszerű, a XXI. századnak megfelelő természettudományos ismereteket, oly módon, hogy a természettudományos ismeretek oktatásának súlya növekedjen.

(11) A helyi tanterv a tanulók érdeklődésének, felkészültségének, továbbtanulási szándékának figyelembevételével egy adott tantárgyat több, eltérő követelmény szerint dolgoztathat fel, továbbá biztosíthatja az adott tantárgyból az emelt szintű oktatás megszervezését.

(12) Ha a felnőttoktatást az esti oktatás munkarendje, illetve a levelező oktatás munkarendje szerint szervezik meg, a tanítási órák száma nem lehet kevesebb a [közoktatásról szóló törvény](#) 121. §-a (1) bekezdésének 26. pontjában meghatározott óraszámnál. A helyi tantervnek tartalmaznia kell, hogy a tanulónak az egyes tanórai foglalkozások között, az egyéni felkészülés keretében, milyen tantárgyból, milyen ismereteket kell elsajátítania.

2/A. §⁴ A helyi tantervnek biztosítania kell, hogy az alapfokú nevelés-oktatás pedagógiai szakaszában a bevezető és a kezdő szakaszban a tanítás-tanulás szervezése játékos formában, a tanulói közreműködésre építve, az érdeklődés felkeltésére, a problémák felvetésére, a megoldáskeresésre, és a tanulói képességek fejlesztését szolgáló ismeretek elsajátítására irányuljon. Az alapozó és a fejlesztő szakaszban a tanulói terhelésnek a tanulói képességekhez igazodva kell növekednie.

A tanórai foglalkozások iskolai megszervezésére vonatkozó rendelkezések

3. § (1) Az iskola oktatásszervezési feladatai szempontjából a tanórai foglalkozás lehet a [közoktatásról szóló törvény](#)

a) 52. §-ának (3) bekezdésében meghatározott időkeretben szervezett kötelező tanórai foglalkozás,

b) 52. §-ának (7) bekezdésében meghatározott időkeretben szervezett nem kötelező (választható) tanórai foglalkozás,

c) 52. §-ának (11) bekezdésében meghatározott időkeretben szervezett egyéni foglalkozás.

(2) Az (1) bekezdés a)–b) pontjában meghatározott tanórai foglalkozások megszervezhetők a hagyományos (tanórai és tantermi) szervezési formáktól eltérő módon is, amennyiben biztosított az előírt tananyag átadása, a követelmények teljesítése, a tanítási órák ingyenessége, a tanulói terhelés korlátozására vonatkozó rendelkezések megtartása (projekt oktatás, erdei iskola, múzeumi foglalkozás, könyvtári foglalkozás, művészeti előadáshoz vagy kiállításához kapcsolódó foglalkozás stb.).

(3) Ha az iskolai oktatást a [közoktatásról szóló törvény 3. számú melléklete II. fejezet 4. pontja](#) szerint összevont osztályban szervezik meg, a tanórai foglalkozásokat az osztatlan tanítás sajátosságainak figyelembevételével, a közös és az osztott órák arányát meghatározva kell beépíteni a helyi tantervbe.

(4) Az iskolaotthonos nevelést és oktatást a kötelező tanórai foglalkozások, a nem kötelező tanórai foglalkozások, a napközi foglalkozások, a mindennapos testedzés foglalkozásai időkeretében kell megszervezni oly módon, hogy a délelőtti és a délutáni tanítási időszakban biztosítva legyen a tanulók részére az új ismeretek, tananyagok, követelmények elsajátítása, a következő tanítási napokra történő felkészülés, továbbá a mindennapi testedzés.

(5) Az emelt szintű oktatást

a) valamennyi tantárgy esetében – a b) pontban foglalt kivétellel – legalább heti négy,
b) élő idegen nyelv (beleértve a latin nyelvet is), matematika, magyar nyelv és irodalom, továbbá a nemzetiségi nyelv és irodalom esetén legalább heti öt tanórai foglalkozás biztosításával lehet megszervezni.

(6)⁵ Az első-negyedik évfolyamon – bármely tantárgyból – emelt szintű oktatás csak akkor indítható, ha azon – feltéve, hogy az évfolyamon párhuzamos osztály nem indul – minden jelentkező tanuló részvétele biztosítható. Ha az iskolában az említett évfolyamokon párhuzamos osztályok indulnak, s nem mindegyik osztályban szerveznek emelt szintű oktatást, vagy az egyes osztályokban eltérő tantárgyakból szerveznek emelt szintű oktatást, a tanulók osztályokba történő beosztásánál a szülők emelt szintű oktatásra vonatkozó választását figyelembe kell venni. Ha adott tantárgyra benyújtott valamennyi kérelem teljesítésére nincs lehetőség, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat előnyben kell részesíteni. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók kérelmének teljesítése után lehet a további felvételi kérelmeket elbírálni. Ha az érintett tantárgy tekintetében az összes felvételi kérelmet – a megadott sorrend szerint – az iskola nem tudja teljesíteni, az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján kell eldönteni, melyik jelentkező vehet részt az emelt szintű oktatásban. A sorsolásra az érintett tanuló szülőjét meg kell hívni.

A tanítási órákon való részvétel rendje

4. §⁶

5. §⁷

6. § (1) A tanuló kötelező és szabadon választott tanítási óráinak száma – ha e rendelet másképp nem rendelkezik – egy tanítási napon nem lehet több

- a) öt tanítási óránál az első-negyedik évfolyamon,
- b) hat tanítási óránál az ötödik-hatodik évfolyamon,
- c) hét tanítási óránál a hetedik-tizedik évfolyamon,
- d) nyolc tanítási óránál a tizenegyedik-tizenharmadik évfolyamon.

(2) Ha az iskolában nemzeti-etnikai kisebbségi iskolai nevelés és oktatás folyik, továbbá a két tanítási nyelvű iskolai oktatásban az (1) bekezdés a), b) és c) pontjában meghatározott tanítási órák száma eggyel megnövelhető.

7. § (1) A tanuló kötelező és szabadon választott tanítási óráinak összege – ha e rendelet másképp nem rendelkezik – egy tanítási héten, a [közoktatásról szóló törvény 52. §-ának \(3\)–\(5\) bekezdésében](#) meghatározott időkeretet

- a) az első-negyedik évfolyamon legfeljebb kettő,
- b) az ötödik-hatodik évfolyamon legfeljebb három,
- c) a hetedik-tizenharmadik évfolyamon legfeljebb négy,
- d) ha az iskolában nemzeti-etnikai kisebbségi iskolai nevelés és oktatás folyik, továbbá a két tanítási nyelvű iskolai oktatásban da) az első-nyolcadik évfolyamon legfeljebb négy,
- db) a kilencedik-tizenharmadik évfolyamon legfeljebb öt

tanítási órával haladhatja meg.

(2) Ha a szakképző iskola párhuzamos oktatás keretében készít fel a művészeti szakmai vizsgára, a tanítási órák heti átlagban nem haladhatják meg a napi nyolc órát.

8. § (1)⁸ A tanuló napi és heti terhelésére vonatkozó, az e rendelet 6–7. §-ában meghatározottak alkalmazásakor figyelmen kívül kell hagyni:

- a) a nem állami, nem helyi önkormányzati iskolákban szervezett hitoktatás tantárgy,
- b) a [közoktatásról szóló törvény 52. §-ának \(6\) bekezdése](#) alapján szervezett egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások,
- c) a [közoktatásról szóló törvény 48. §-ának \(2\) bekezdésében](#) meghatározott testnevelési órán felül tartott többlet testnevelési órát, valamint az 52. §-ának (9) bekezdése alapján a mindennapi testedzés keretében szervezett iskolai sportköri foglalkozások,
- d) [közoktatásról szóló törvény 52. §-ának \(11\) bekezdés c\) pontja](#) alapján szervezett egyéni foglalkozások,
- e) a [közoktatásról szóló törvény 53. §-ának \(1\)–\(4\) bekezdése](#) alapján szervezett tanórán kívüli foglalkozások
- f)⁹ a [közoktatásról szóló törvény 48. §-ának \(9\) bekezdése](#) alapján szervezett alapfokú művészetoktatás óraszámait.

(2)¹⁰ Azokon a tanítási napokon, amikor a tanuló a tanév rendjében meghatározott mérési feladatok végrehajtásában vesz részt, más tanórai foglalkozáson való részvételre a művészeti és a testnevelési órák kivételével nem kötelezhető.

9. §¹¹

Az iskolai oktatásszervezés egyes feladatai

Az angol nyelvre történő felkészülés

9/A. §¹² A középiskola a tanulói részére az angol nyelv elsajátításához szükséges felkészülés lehetőségét biztosíthatja tanórai foglalkozás megszervezésével, tanórán kívüli foglalkozás megszervezésével, másik középiskolával kötött megállapodás keretében, egyéni felkészülés megszervezésével és ahhoz kapcsolódó feltételek és konzultáció biztosításával.

A kiegészítő kisebbségi oktatás¹³

9/B. §¹⁴ A kiegészítő kisebbségi oktatás a nyelvtanító kisebbségi oktatás követelményei szerint biztosítja a kisebbség nyelvének tanulását, az önismeret kialakítását, a kisebbségi jogok megismerését és gyakorlását.

9/C. §¹⁶ Az iskolaotthonos nevelés és oktatás – a nem szakrendszerű oktatásra alapozva – egységes keretbe foglalja a tanulók egyéni képességéhez igazodó fejlesztés teljes folyamatát, biztosítva a tanulóknak a pihenés, a kapcsolódás, a szórakozás és a testmozgás lehetőségét.

A képesség-kibontakoztató felkészítés¹⁷

9/D. §¹⁸ A képesség-kibontakoztató felkészítés a személyiségfejlesztés, a közösségfejlesztés segítségével járul hozzá a tanulási kudarcból, a szociális hátrányból eredő lemaradás csökkentéséhez, a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatásához, tanulási, továbbtanulási esélyének növeléséhez. A képesség-kibontakoztató felkészítés megszervezhető integrált felkészítésként is, ha a közösségfejlesztés és a személyiségfejlesztés a halmozottan hátrányos helyzetű és az e körbe nem tartozó tanulók közös felkészítése keretében valósul meg, kiegészülve a társadalmi kirekesztés minden formáját elutasító, a bármely oknál fogva hátrányos helyzetben lévők vagy kisebbségi közösségekbe tartozók társadalmi beilleszkedését elfogadó és segítő készségek, képességek kialakításával.

**Az alapfokú művészetoktatást folytató
egységes iskola¹⁹**

9/E. §²⁰ Az alapfokú művészetoktatás követelményeit feldolgozó egységes iskola a művészetoktatás követelményeire történő felkészítéssel segíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kialakulását, megszilárdulását.

**A Hátrányos Helyzetű Tanulók
Arany János Programja²¹**

9/F. §²² (1) A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Program célja, hogy a kollégium és az iskola összehangolt pedagógiai tevékenység keretében, a kulcskompetenciák fejlesztésével felkészítse a hátrányos helyzetű tanulót a középiskola, a szakiskola megkezdésére, és segítse a tanulmányok sikeres befejezését.

(2) A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Program célja, hogy az iskola és a kollégium összehangolt pedagógiai tevékenység keretében – a tehetséggondozás és a tanulók tudásbeli, valamint kulturális különbségének megszüntetését szolgáló program alkalmazásával – esélyt teremtsen a hátrányos helyzetű tanulóknak a felsőoktatási tanulmányok megkezdéséhez és kibontakoztathatóságuk képességeiket.

A közoktatási típusú sportiskolai nevelés és oktatás²³

9/G. §²⁴ A közoktatási típusú sportiskola pedagógiai tevékenysége biztosítja a rendszeres mozgás, sportolás, a mindennapi testedzés igényének kialakítását olyan tudásrendszer közvetítésével, amely segíti a sportoló tanulókat a természetben, a társadalomban és a sport világában való eligazodásban, önmaguk megismerésében, sportspecifikus tudáselemek közvetítésével pedig megteremti a lehetőséget ahhoz, hogy a tanuló élsportolóvá váljon.

Az oktatási program (pedagógiai rendszer) kiadása²⁵

9/H. §²⁶ A miniszter az oktatási program (pedagógiai rendszer) kiadása előtt beszerzi az Országos Köznevelési Tanács javaslatát. Az Országos Köznevelési Tanács abban a kérdésben foglal állást, hogy az oktatási program (pedagógiai rendszer) egyes elemei összhangban állnak-e – a külön jogszabály alapján akkreditált –, az oktatási program (pedagógiai rendszer) részeként benyújtott kerettantervvel.

Végyes rendelkezések

10. § Az e rendeletben foglaltak nem érintik az iskolai tanórai foglalkozások időkeretének számítására vonatkozó – a [közoktatásról szóló törvény](#)ben meghatározott – rendelkezéseket.

11. § (1) Az iskolák 2004. június 30-ig felülvizsgálják pedagógiai programjukat és megküldik a fenntartó részére. A felülvizsgálatnak – a (2)–(4) bekezdésben meghatározott kivétellel – ki kell terjednie az iskola nevelési programjára és helyi tantervére.

(2) Az általános iskolák – az ötödik-nyolcadik évfolyamok tekintetében – a helyi tantervük felülvizsgálatát és a fenntartó részére történő megküldését 2005. június 30-áig is elvégezhetik.

(3) A középiskoláknak és a szakiskoláknak a pedagógiai programjuk felülvizsgálatát az (1) bekezdésben meghatározott időpontig a [közoktatásról szóló törvény 48. § \(1\) bekezdés b\) pont](#) hatodik-hetedik gondolatjében, továbbá (3)–(4) bekezdésében szabályozott körben, helyi tantervük teljes felülvizsgálatát pedig 2011. június 30-ig kell elvégezniük és a fenntartó részére megküldeniük. A helyi tanterv teljes felülvizsgálatát a hat évfolyamos gimnáziumoknak 2009. június 30-ig, a nyolc évfolyamos gimnáziumoknak 2007. június 30-ig kell elvégezniük.

(4) A hat és nyolc évfolyammal működő gimnáziumok 2005. június 30-ig elkészíthetik a helyi tantervük felülvizsgálatát oly módon, hogy biztosítják az egyes iskolai évfolyamok tananyagának és követelményeinek egymásra épülését, és az így elkészült helyi tantervet 2006. szeptember 1-jétől alkalmazhatják.

(5) A fenntartó a [közoktatásról szóló törvény 129. §-ának \(6\) bekezdésében](#) foglaltak alapján az (1)–(4) bekezdésben meghatározottaktól eltérő időpontot állapíthat meg.

(6) A pedagógiai programok felülvizsgálata a Nemzeti alaptanterv alapján történik.

(7) A helyi tanterv bevezetése az általános iskola első évfolyamán kezdődik 2004. szeptember 1-jén, ezt követően felmenő rendszerben a többi iskolai évfolyamon.

(8) A [közoktatásról szóló törvény 48. § \(1\) bekezdés b\) pontjának](#) nyolcadik gondolatjében, továbbá a (3)–(4) bekezdésében meghatározottak bevezetése valamennyi iskola, valamennyi évfolyamán a 2004/2005. tanévtől kezdődően kötelező. A középszintű érettségi vizsga témakörei alapján a 2004/2005. tanítási évben kell érettségi vizsgát szervezni.

(9) A többcélú intézmény keretében működő általános iskola és középiskola közösen kidolgozott, egymásra épülő helyi tanterve a 2004/2005. tanévben az ötödik évfolyamon is bevezethető, feltéve, hogy a középiskolai tanulmányok folytatása az általános iskola valamennyi tanulója részére biztosított. E rendelkezések alkalmazhatók akkor is, ha a középiskola egy vagy több általános

iskolával megállapodást köt, amelynek keretei között biztosítják az általános iskola minden tanulója részére, hogy tanulmányait a középiskolában folytathatja.

(10) Az e rendelet 3–10. §-ában foglaltak alkalmazása – a (11) bekezdés kivételével – 2004. szeptember 1-jétől az iskola valamennyi évfolyamán kötelező.

(11) A 7. § (1) bekezdés c) pontjának, a 8. § c), d) és e) pontjának rendelkezéseit jogszabályban meghatározott felmenő rendszer figyelembevételével kell alkalmazni.

(12) A kerettantervek előkészítő munkálatai során biztosítani kell a Magyar Tudományos Akadémia képviselőjének közreműködését.

11/A. §²⁷ A 9/B–9/G. §-ban szabályozott nevelő és oktató munka kerettanternv alapján szervezhető meg.

11/B. §²⁸ A 9/B–9/G. §-ban szabályozott nevelő és oktató munkát a miniszter által kiadott rendelet szerint lehet megszervezni.

Záró rendelkezések

12. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban 2004. szeptember 1-jétől kell alkalmazni az általános iskola első évfolyamán, ezt követően minden tanévben felmenő rendszerben.

(2)²⁹ E rendeletnek – a [210/2008. \(VIII. 27.\) Korm. rendelet 1. §-ával](#) megállapított – 3. § (6) bekezdése alapján a 2009/2010. tanévtől kezdve lehet megszervezni az emelt szintű oktatást az első évfolyamon, majd ezt követően felmenő rendszerben a második–negyedik évfolyamon.

(3) A Nemzeti alaptanterv kiadásáról szóló [130/1995. \(X. 26.\) Korm. rendelet](#), továbbá a módosítására kiadott [63/2000. \(V. 5.\) Korm. rendelet](#) többi rendelkezése 2004. szeptember 1-jén az iskola első évfolyamán, ezt követően minden tanévben felmenő rendszerben a következő évfolyam tekintetében, teljes egészében 2017. augusztus 31-én hatályát veszti.

Melléklet a 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelethez³⁰

A NEMZETI ALAPTANTERV

I. RÉSZ

A NEMZETI ALAPTANTERV SZEREPE A KÖZOKTATÁSBAN

A Nemzeti alaptanterv fő funkciója a közoktatás tartalmának elvi, szemléleti megalapozása oly módon, hogy az iskolák önállóságát szem előtt tartva meghatározza a közoktatás országosan érvényes általános céljait, a közvetítendő műveltség fő területeit, a közoktatás tartalmi szakaszolását és az egyes tartalmi szakaszokban megvalósítandó fejlesztési feladatokat. A Nat az iskolában elsajátítandó műveltség alapjait határozza meg, megteremtve ezzel a közoktatás egységét.

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott elvek, célok, feladatok a helyi intézményi sajátosságokhoz, egyéni tanulási utakhoz alkalmazkodó, több változatban is kimunkált dokumentumokban öltenek testet. Az ezeket kidolgozó, illetve legitimáló intézmény, szervezet felelős azért, hogy a Nat szellemisége érvényesüljön bennük. A Nat normáit, illetve a szakképzés esetén a szakmaterületek követelményeit közvetítő, de annál részletesebb kerettantervek és oktatási programok – a Nat-tal együtt – irányt mutatnak a tankönyvíróknak és szerkesztőknek, a tanítási segédletek, eszközök készítőinek az állami vizsgakövetelmények, valamint az országos mérési-értékelési eszközök kidolgozóinak és legfőképpen az iskolák pedagógustestületeinek, akik a helyi tanterveket készítik, összeállítják. A miniszter által kiadott kerettantervek, oktatási programok (pedagógiai rendszerek) – ideértve a speciális iskola- és tanulásszervezési formákhoz, eljárásokhoz készült kerettanterveket és oktatási programokat is – megfelelnek az alábbi kritériumoknak:

- a dokumentumokban kifejeződő értékrendszer tükrözi a Nat-ban meghatározott közös értékeket;
- a dokumentumok használata során érvényesülhetnek a tanulói, gyermeki jogok és a tanulási esélyegyenlőség;
- a dokumentumokban azonosíthatók a Nat-ban kiemelt kompetenciák, a bennük foglaltak alkalmasak azok fejlesztésére;
- azonosítható az általuk követett – koherens és indokolt – szaktudományi és tantárgy-pedagógiai paradigma, illetve műveltségkép;
- segítik a differenciált tanulást, a sajátos nevelési igényű tanulói csoportok fejlesztését;
- érvényesíthető útmutatásokkal kell szolgálniuk mind a kiemelt, mind az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatok teljesítéséhez;
- kellően nyitottak a továbbfejlesztésre, az adaptív felhasználásra.

A helyi tantervek iránti alapvető követelmény (együttal jóváhagyásuk kritériuma is), hogy megfeleljenek a Nat előírásainak. Az iskolák pedagógustestületei háromféle módon készíthetik el helyi tanterveiket: (1) az iskola átvesz egy kész kerettanternvet; (2) a tantervek, oktatási programok (pedagógiai rendszerek) kínálata alapján maga állítja össze helyi tantervét; (3) saját helyi tantervet készít. Mindegyik esetben figyelembe kell venni az állami vizsgák követelményeit is. A Nat a pedagógusok képzésének, folyamatos szakmai fejlesztésének az orientálásával, valamint a közoktatási innovációt szolgáló programokkal, a közoktatási pályázatokra gyakorolt hatásával is elősegíti a fejlesztési feladatok érvényesülését a közoktatásban.

A Nat a kötelező iskolázás időszakára fogalmaz meg érvényes értékeket, műveltségképet, tudás- és tanulásértelmezést. Fejlesztési feladatrendszere szorosan kapcsolódik a kisgyermekkorai fejlesztést orientáló Óvodai nevelés országos alapprogramjában megfogalmazott célkitűzésekhez. Napjainkban felértékelődik a formális, informális, nonformális kultúra- és tudásközvetítő rendszerek, intézmények, szervezetek szerepe, és még inkább így lesz ez a jövőben, amikor a kötelező iskolai képzéstől nem várhatjuk el, hogy befejezett, lezárt tudást nyújtson, hanem a kulcskompetenciák, az egész életen át tartó tanulásához szükséges motívumok és tanulási képességek kialakítása válik alapvető jelentőségűvé. A Nat-ban megfogalmazott fejlesztési feladatok nyitottak a szakmai képzés, a felnőttoktatás és az egyéni vagy közösségi önművelődést segítő intézmények követelményei és az általuk kínált lehetőségek felé.

II. RÉSZ

AZ ISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS KÖZÖS ÉRTÉKEI

A Nat szellemiségét az [Alaptörvény](#), a magyar törvények, kiemelten a [közoktatásról szóló törvény](#), valamint az emberi jogokról, a gyermek jogairól, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogokról, a nemek közötti egyenlőségről szóló nemzetközi dekrétumok és magyar jogforrások határozzák meg. A Nat olyan iskola működését segíti megvalósítani, amelyben a demokratizmus, a

humanizmus, az egyén tisztelete, a lelkiismereti szabadság, a személyiség fejlődése, az alapvető közösségek (család, nemzet, az európai nemzetek közössége, az emberiség) együttműködésének kibontakoztatása, a népek, nemzetek, nemzetiségi, etnikai csoportok és a nemek egyenlősége, a szolidaritás és a tolerancia értékei alapján szerveződnek a tanítási-tanulási folyamatok. A Nat olyan iskolarendszert kíván erősíteni, amely az esélyegyenlőség megvalósulását segíti.

A Nat oly módon határozza meg a közoktatás közös tartalmi követelményeit és fejlesztési feladatait, hogy ezzel elősegítse az iskolai nevelés és oktatás hozzájárulását Magyarország gazdasági fejlődéséhez. A hosszú távú környezeti és gazdasági fenntarthatóság és a társadalom felelősségtudatának fejlesztése érdekében a Nat ösztönzi az etikus gazdasági és társadalmi viselkedésmódok megismertetését. Kiemelt értéknek tekinti azt a tudást és azokat a viselkedésbeli jellemzőket, amelyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a magyar gazdaság erősítse pozícióját a világméretűvé vált gazdasági versenyben, és képes legyen a fenntartható növekedésre. Támogatja mindazokat az értékeket, amelyek a magas szintű szaktudáshoz, a javakkal való okos gazdálkodáshoz, a munkában való megbízhatósághoz, a munka útján történő értékteremtéshez, a minőségi munkavégzéshez és a gazdaság világában való eredményes szerepvállaláshoz kapcsolódnak. Kiemelt értéknek tekint minden olyan erőfeszítést, amelyet azért teszünk, hogy megszerezzük azt a tudást, amely a modern gazdaság hajtóerejét jelenti.

A Nat nemzeti, mert a közös nemzeti értékeket szolgálja. Fontos szerepet szán az ország és tágabb környezete, a Kárpát-medence megismerésének, a nemzeti hagyományoknak, valamint a nemzeti identitás fejlesztésének, beleértve az ország nemzetiségeihez, kisebbségeihez tartozók azonosságtudatának ápolását, kibontakoztatását. Módot ad arra, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek a hazánk területén élő kisebbségek életéről, kultúrájáról. Ugyanakkor a Nat a fejlesztési feladatok meghatározásakor az európai, humanista értékrendre és azokra a tartalmakra összpontosít, amelyek Európához tartozásunkat erősítik.

Azáltal, hogy Magyarország tagja lett az Európai Uniónak, minden egyes állampolgára egy tágabb társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális közösségnek is a polgárává vált. Az állampolgári nevelés így egyszerre jelenti a nemzet és az Unió polgárainak a nevelését.

A Nat elő kívánja segíteni más népek történetének, hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának ismeretét és megbecsülését, ezzel a különböző kultúrák iránti nyitottságot, megértést szolgálja. A dokumentum – a fentiekkel összhangban – figyelmet fordít az emberiség előtt álló közös, globális problémákra. Az egész világot érintő átfogó kérdésekre vonatkozóan az egyén, az állam, a civil szféra, a kisebb és nagyobb közösségek felelősségét, lehetőségeit, feladatait hangsúlyozza a világ globalizálódásában rejlő lehetőségek kihasználásában és a veszélyek csökkentésében, elhárításában.

Az iskolai nevelés-oktatás jelentős anyagi, idő- és energiárfordításokat igénylő folyamat. Ebből következik, hogy a Nat – mind a felnőtt-társadalom, mind pedig a tanulók szempontjából – alapvető értéknek kezeli az iskolai tanítási-tanulási folyamatok hatékonyságát és az elsajátított tudás és kompetenciák használhatóságát, hasznosságát. Ennek érdekében alapvető céljának tekinti a felnőtt élet sikeressége szempontjából kiemelt fontosságú kulcskompetenciák fejlesztését, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítést, a hatékonyság egyik feltételként pedig a modern személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó tanulásszervezési eljárások, módszerek, pedagógiai kultúra általánossá válását segítő szabályozást.

III. RÉSZ

AZ ISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS ALAPVETŐ CÉLJAI

A kulcskompetenciák fejlesztése

Az iskolai műveltség tartalmát a társadalmi műveltségről alkotott közfelfogás, a gazdaság, a versenyképesség és a globalizáció kihívásai is alakítják. Az Európai Unió országaiban a kulcskompetenciák fogalmi hálójába rendezték be azokat a tudásokat és képességeket, amelyek birtoklása alkalmassá teszi az unió valamennyi polgárát egyrészt a gyors és hatékony alkalmazkodásra a változásokkal átszőtt, modern világhoz, másrészt aktív szerepvállalásra e változások irányának és a tartalmának a befolyásolásához. Ezért lett az iskolai műveltség tartalmának irányadó kánonja a kulcskompetenciák meghatározott rendszere.

Az oktatásnak – mind társadalmi, mind gazdasági funkciója miatt – alapvető szerepe van abban, hogy az európai polgárok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Mindegyik egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban. Felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Sok kompetencia részben fedi egymást, és egymásba fonódik: az egyikhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben jelenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképesség, a problémamegoldás, a kockázattértekelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése.³¹

A kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely természeténél fogva kapcsolódik az egyén kognitív képességének fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs, valamint a nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók ismerete. Ez a tudásanyag felőleli a szóbeli kapcsolattartás fő típusainak, az irodalmi és nem irodalmi szövegek egész sorának, a különféle nyelvi stílusok fő sajátosságainak, valamint a nyelv és a kommunikáció változásainak ismeretét különféle helyzetekben.

Az egyén rendelkezik azzal a képességgel, hogy különféle kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban kommunikálni tud, kommunikációját figyelemmel kíséri és a helyzetnek megfelelően alakítja. Képes megkülönböztetni és felhasználni különféle típusú szövegeket, megkeresni, összegyűjteni és feldolgozni információkat, képes különböző segédeszközöket használni, saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni és kifejezni.